

26
FEBRER
2021

PRECARIETAT I EXCLUSIÓ RESIDENCIAL EN LA POBLACIÓ MIGRADA EN TEMPS DE COVID-19

Olatz Ribera-Almandoz, investigadora associada, CIDOB

Albert Sales Campos, investigador, IERMB

Blanca Garcés Mascareñas, investigadora sènior, CIDOB

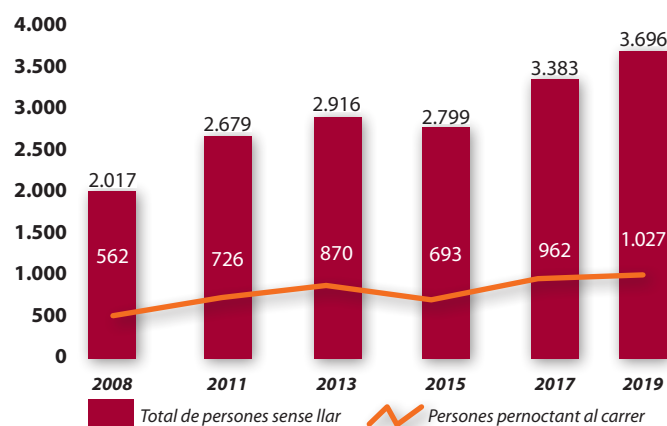
Quin està sent l'impacte de la Covid-19 en la situació de l'habitatge a Catalunya? I quines són les principals problemàtiques en relació a l'accés i el manteniment de l'habitatge de les persones migrades? Aquest CIDOB Briefing reflexiona sobre les principals conclusions i recomanacions extretes de la sessió de treball "Migració i Sensellarisme: Escenaris durant i després de la pandèmia", organitzada pel CIDOB el 24 de novembre del 2020. La sessió va oferir una plataforma de debat entre administracions públiques, entitats socials, acadèmics i moviments socials per tal de reflexionar sobre l'actual situació del dret a l'habitatge a Barcelona en el cas de les persones migrades i oferir conjuntament propostes de desplegament de polítiques públiques en aquest àmbit'.

Després d'una dècada de crisi en el sector de l'habitatge, Catalunya es troba actualment en un moment de gran emergència residencial davant de la manca d'accés a l'habitatge digne i assequible. Entre els anys 2015 i 2019, el **preu mitjà del lloguer** va incrementar anualment un 7,1%, de 572,38 €/mes a 735,36 €/mes, i el preu de compra de l'habitatge ho va fer un 5,8%, de 1.782 a 2.193 € per metre quadrat construït. Mentrestant, en el mateix període, la **renda mitjana per llar** va augmentar només un 2,2%, de 30.655 a 33.321 euros nets anuals. La situació és encara més acusada als nuclis urbans, sobretot a la ciutat de Barcelona, on l'any 2019 el cost del lloguer mitjà era de 978.81 €/mes, i el de compra se situava en 4.674,55 €/m² construït per als habitatges de nova construcció i 4.058 €/m² construït per als de segona mà.

Com a conseqüència d'aquest continu encariment dels preus malgrat l'estancament salarial, el mercat de l'habitatge mostra actualment indicis de tensió i saturació, i exclou de manera sistemàtica una part creixent de la població. Segons l'informe més recent de la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar (XAPSLL), s'estima que a Barcelona entre els anys 2008 i 2019 han augmentat de manera substancial les persones sense llar, que han passat de 2.017 a 3.696 (De Inés et al., 2019). Així, malgrat que durant aquest període s'ha incrementat en més de 1.000 el nombre de persones allotjades en recursos residencials especialitzats de la XAPSLL, aquest creixement de la capacitat assisen-

cial no ha absorbit l'augment de persones en situació de sensellarisme extrem o de carrer a la ciutat, que han passat de 562 a 1.027.

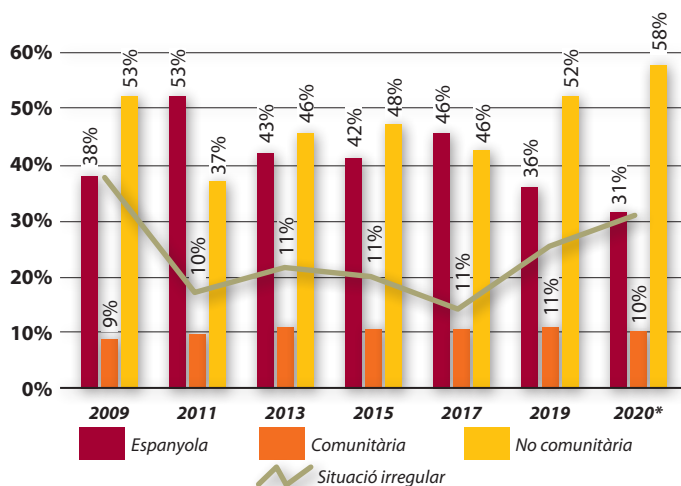
Evolució de persones sense llar a la ciutat de Barcelona, 2008-2019

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la XAPSLL.

1. Aquesta sessió de treball va comptar amb el suport de "la Caixa" i la col·laboració de l'Associació d'Universitats Públiques de Catalunya (ACUP), segons l'acord 2017ACUP00030, i del projecte "NIEM" (National Integration Evaluation Mechanism), cofinançat pel fons FAMI de la Unió Europea.

Evolució de la nacionalitat de les persones allotjades en equipaments, 2009-2020

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la XAPSL (2019).

*Dades de les persones ateses l'any 2020 als equipaments d'emergència facilitades per l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona.

Actualment viuen al carrer o en allotjaments temporals i d'emergència al voltant de 700.000 persones a tota la UE, la qual cosa suposa un increment del 70% en els darrers deu anys.

Pel que fa a la nacionalitat, en els darrers anys hi ha hagut un marcat increment de les persones de nacionalitat estrangera comunitària que dormen al carrer a Barcelona. Mentre que l'any 2008 el 42% de les persones sense sostre detectades eren de nacionalitat espanyola, el 29% de nacionalitat estrangera comunitària i el 28% de nacionalitat extracomunitària; l'any 2019 trobem que el 25% eren de nacionalitat espanyola, el 42% eren de nacionalitat estrangera comunitària i el 32% de nacionalitat estrangera no comunitària. També ha crescut lleugerament el nombre de persones en situació d'irregularitat administrativa que dorm al carrer, que han passat del 17% al 20,5% del total. Quant a les persones sol·licitants d'asil, l'informe del CIDOB 'Casa nostra, casa vostra?' detectava que fins a un 26,6% de les 300 persones enquestades havien dormit al carrer alguna vegada des de la seva arribada a Espanya (Ribera-Almandoz et al., 2020). El percentatge pujava fins al 40,5% en el cas de persones provinents de països de l'Àfrica Subsahariana, un 31,3% de les d'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, i un 30,8% de les d'Europa de l'Est i l'Àsia Central.

Aquesta evolució que observem a Barcelona no ha estat un fet aïllat. En el conjunt de la Unió Europea, entre els anys 2007 i 2018 el preu mitjà del lloguer per a les perso-

nes de baixos ingressos ha pujat en un 21%, passant de 450€ a 560€ al mes, mentre que la despesa en construcció d'habitatge públic ha baixat de 40.000 milions als 28.000 milions, segons dades de la Federació Europea d'Organitzacions Nacionals que treballa amb les persones sense llar (FEANTSA). Aquesta organització **estima** que actualment viuen al carrer o en allotjaments temporals i d'emergència al voltant de 700.000 persones a tota la UE, la qual cosa suposa un increment del 70% en els darrers deu anys. També al conjunt de la Unió la població migrada està sobrerrepresentada entre la població en situació de sensellarisme. A tall d'exemple, a Finlàndia un 25% de la població sense llar és d'origen migrant, a Suècia i Barcelona són aproximadament la meitat, i a Brussel·les representen més del 50% de les persones ateses per determinats serveis a persones sense llar.

Aquestes tendències també es reflecteixen en les dades ofertes per diversos moviments socials pel dret a l'habitatge. Entre 2017 i 2020, per exemple, el 66% de les persones que assisteixen a la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) de Barcelona i a l'Aliança contra la Pobresa Energètica han nascut fora d'Espanya (el 49% a l'Amèrica Llatina, principalment a l'Equador, Perú, Colòmbia, la República Dominicana i Bolívia), i el 16% es troba en una situació administrativa irregular. En un **informe** presentat per aquests moviments, es detecta també que en moltes ocasions les situacions de precarietat i exclusió residencial van lligades a altres problemes relacionats amb l'habitatge, com pot ser la pobresa energètica –això és, la manca de recursos per fer front al pagament dels subministraments d'electricitat, gas i aigua potable–, i que tenen greus efectes en la salut física i mental de les persones afectades.

L'accés a l'habitatge durant la pandèmia

L'actual situació de crisi sanitària derivada de la Covid-19 ha tingut un impacte significatiu en les condicions residencials i d'accés a l'habitatge de les persones migrades, posant en evidència un cop més l'estreta relació entre la situació residencial i la salut. D'una banda, la crisi de la Covid-19 i la declaració de l'estat d'alarma van fer que es paralizessin o posposessin les cites per als tràmits d'estrangeria i de protecció internacional, de manera que s'han truncat alguns processos administratius imprescindibles per a l'accés o manteniment del permís de residència de persones migrades, sol·licitants d'asil i refugiades.

D'altra banda, la pandèmia ha tingut efectes devastadors en sectors del mercat laboral que ja eren informals o precaris abans del coronavirus, i ha provocat que moltes persones que han estat acomiadades de les seves feines no poguessin fer front als costos del seu allotjament i perdessin l'habitatge on vivien. Aquesta situació ha afectat en major mesura treballadors en situacions vulnerables, com són els treballadors a temps parcial, amb contractes temporals o, de manera particular, treballadors que no tenien contracte. Aquests últims són especialment habituals en

sectors on la població migrada està sobrerrepresentada, com són l'agricultura, la restauració, les cures o els serveis domèstics.

Com a conseqüència, moltes persones i famílies que tenien certa autonomia material abans de la pandèmia l'han perduda, i moltes persones sense llar o en situacions de precarietat residencial han passat ara a no tenir sostre. Entre març i novembre del 2020, els nous equipaments d'emergència oberts a Barcelona han atès unes 1.500 persones (1.280 homes i 230 dones), de les quals fins al 45% no dormien al carrer abans d'accedir a aquest recurs, sinó que provenien d'altres situacions de precarietat i exclusió residencial, com poden ser situacions d'infrahabitatge, relloguer d'habitacions, o estades a cases de familiars o amics. A més, el 63% de les persones ateses no tenia cap vincle previ amb entitats o serveis socials. Pel que fa a l'origen, el 31% eren de nacionalitat espanyola, el 10% eren de nacionalitat estrangera comunitària i el 58% eren de nacionalitat no comunitària (principalment de països de Llatinoamèrica i del Magreb). Quant a la situació administrativa, fins a un 31% de les persones ateses es trobaven en situació irregular.

Pel que fa al Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER) de l'Ajuntament de Barcelona, durant el primer semestre del 2020 ha atès 11.000 persones (al llarg del 2019 se'n van atendre 20.620). Tant des d'aquest servei com des de diverses entitats socials s'ha detectat un canvi de necessitats: en lloc de buscar assessorament jurídic per tràmits d'estrangeria i protecció internacional, com ha estat habitual en els darrers anys, actualment el 70% de les demandes dels usuaris del SAIER estan relacionades amb necessitats materials bàsiques, com són l'habitatge i l'alimentació. També s'ha detectat un augment de les persones en situació irregular que es dirigeixen a aquest servei municipals: si el 2019 representaven el 78% dels usuaris del SAIER, ara en representen el 83%.

Durant la pandèmia també s'han accentuat diferents situacions de vulneració de drets de les persones migrades, refugiades i sol·licitants d'asil, així com actituds xenòfobes i discursos d'odi. A l'estudi del 2020 '**¿Se alquila? Racismo y xenofobia en el mercado del alquiler**', l'associació Pro-vivienda ha detectat que fins al 72,5% de les 200 agències immobiliàries contactades a Alacant, Barcelona, Granada i Madrid accepten l'exigència dels propietaris de no oferir habitatges a població estrangera. Concretament en el cas de Barcelona, el percentatge d'agències que accepten aquestes formes explícites de discriminació se situa en el 58%. Aquesta informació es complementa, per exemple, amb la que recull l'informe de la cooperativa Broll '**La clau pot ser un nom**', que constata que les persones amb un nom d'origen autòcton reben un 18,8% més de respostes a consultes sobre lloguers d'habitatge que les persones amb nom d'origen àrab.

Finalment, cal destacar els reptes en l'accés a l'habitatge que afecten de manera particular alguns col·lectius vulne-

rables. S'ha detectat en els últims anys un augment dels joves nouvinguts al carrer i en altres situacions d'exclusió residencial. Entre el 2016 i el 2018 es va doblar el nombre de joves d'entre 18 i 30 anys en situació de carrer, la majoria dels quals procedien de països del nord d'Àfrica i el Magreb (Sales, 2019). Aquest col·lectiu presenta sovint una baixa cronicitat del sensellarisme i una menor prevalença de les addiccions i els problemes de salut mental que la resta de la població sense llar, però és més habitual que la pèrdua o manca d'accés a l'habitatge estigui relacionada amb processos de desinstitucionalització i amb situacions d'irregularitat administrativa sobrevinguda. És per això que es destaca la necessitat d'adaptar el marc normatiu i de modificar el Reglament d'Estrangeria per tal de garantir que no es creïn aquest tipus de situacions i facilitar les renovacions dels permisos de residència dels joves. En el cas dels menors, a més, cal garantir-ne l'escolarització malgrat les dificultats afegides durant la pandèmia, com poden ser la falta d'accés a Internet i a espais apropiats per a l'estudi.

L'actual pandèmia i les restriccions a la mobilitat han agreujat encara més la vulnerabilitat de les dones víctimes de violència masclista, que tenen més dificultats per denunciar aquestes situacions i per obtenir ajuda.

En termes de gènere, és important fer notar la major vulnerabilitat de les dones migrades davant de situacions de sensellarisme. Això es deu, en primer lloc, a la vulnerabilitat econòmica de moltes d'elles, que es troben sobrerrepresentades no només en la població inactiva i aturada, sinó també en sectors del mercat laboral invisibilitzats i precaritzats que han patit un gran impacte per la crisi derivada de la Covid-19, com són les feines de cura i el servei domèstic. En segon lloc, les famílies monoparentals (encapçalades en la seva gran majoria per dones) presenten un major risc de pobresa i dificultats per accedir al mercat laboral i a un habitatge digne. Per últim, el risc de viure sota l'amenaça de violència dins de la llar per part de la parella o de la família fa que moltes dones visquin en situacions d'inseguretat residencial. En aquest sentit, segons l'informe '**Dones en situació de sense llar a la ciutat de Barcelona**', un elevat nombre de les dones que vivien al carrer a la capital catalana el 2019 havia patit episodis de violència masclista al llarg de l'itinerari vital, fet que converteix aquest tipus de violència en un dels principals factors desencadenants de l'exclusió residencials. L'actual pandèmia i les restriccions a la mobilitat han agreujat en-

cara més la vulnerabilitat de les dones víctimes de violència masclista, que tenen més dificultats per denunciar aquestes situacions i per obtenir ajuda. Com a resultat, hi ha hagut un augment significatiu de les dones d'origen migrant que es troben en situació d'exclusió residencial severa, moltes d'elles quedant en situació de carrer de manera sobrevinguda com a conseqüència de la Covid-19.

Una de les propostes més demanades ha estat el reforç de les mesures d'acompanyament en la inserció residencial, laboral i social de les persones migrades, mesures que han d'anar dirigides de manera específica a les necessitats dels col·lectius més vulnerables.

Propostes d'actuació i de desplegament de polítiques públiques

El sensellarisme és, doncs, un fenomen complex que requereix un abordatge integral i des d'una governança àmplia, que inclogui els diferents agents socials. Com hem vist, existeixen múltiples factors tant individuals com estructurals que es relacionen amb la dificultat per accedir a un habitatge digne, entre els quals destaquen la manca de protecció social, la irregularitat administrativa, la precarietat residencial i laboral prèvies, i la falta de xarxes de suport. Molts d'aquests factors s'han vist agreujats amb la crisi derivada de la pandèmia. Davant d'aquesta situació, durant la sessió de treball del CIDOB, es van considerar diverses recomanacions i propostes d'actuació tant en el curt com en el mitjà i llarg termini, i s'han compartit alguns exemples de bones pràctiques:

1. Actuacions des de la prevenció

Les situacions de precarietat residencial van molt més enllà del sensellarisme més extrem i visible de les persones que dormen al carrer o en albergs i institucions, i engloben un nombre creixent de persones en habitatges insegurs o inadeguats. Segons les dades de l'Informe de Càritas **'La llar és la clau'** de 2018, fins a un 36% de la població de la Diòcesi de Barcelona i un 27,9% de la població de Catalunya es trobaria en alguna d'aquestes situacions de precarietat o exclusió residencials, i entre la població estrangera no comunitària la xifra puja fins a quasi el 72%. Aquests nivells de precarietat no només dificulten en gran mesura l'empresa de projectes vitals per a aquestes persones, sinó que són també indicatius del risc de patir exclusió residencial severa.

Per fer-hi front, és necessari treballar en la prevenció del sensellarisme, i cal fer-ho ràpid a causa de l'emergència de la Covid-19. De manera immediata, això passa per establir un sistema d'ajudes pel pagament de lloguers, una moratòria per les ordres de desnonament durant la pandèmia i l'atenció urgent de les famílies en situacions d'emergència. Tanmateix, en el mitjà i llarg termini, la prevenció ha d'incidir en les causes estructurals del sensellarisme. Això inclou, entre d'altres, la millora de la qualitat de l'ocupació, la lluita contra l'atur i la precarietat laboral, i la consolidació d'un sistema de garantia d'ingressos estable i continuat.

En termes de polítiques d'habitatge, és necessària una major inversió en habitatge públic i social (que actualment només representa un 2% del parc català), que assegurí que les persones migrades disposin d'espais de vida adequats i segurs on puguin desenvolupar un projecte de vida autònom. Calen també mesures per prevenir la discriminació i garantir el dret a la igualtat de tracte al mercat privat de lloguer, que incloguin tant campanyes de sensibilització i processos de mediació com procediments sancionadors en casos d'accions discriminatòries, xenòfobes o racistes. La baixada del turisme a causa de la pandèmia s'ha presentat, a més, com una oportunitat per repensar el nostre model residencial. L'escenari actual no només ofereix la possibilitat de donar allotjament temporal en hostals i hotels a persones en situació d'emergència residencial, sinó que obre una via per a augmentar l'estoc d'habitatge assequible i d'atenció social mitjançant la reconversió d'habitatges que es feien servir prèviament per a ús turístic.

2. Abordatge multinivell i multisectorial del sensellarisme

Donat que bona part de les causes de l'actual crisi d'accés a l'habitatge digne són de caire estructural i sistèmic, les respostes que es puguin donar des del marc municipal al sensellarisme i l'exclusió residencial són tan necessàries com insuficients. És per això que és imprescindible el diàleg i la coordinació tant entre diferents nivells administratius, com entre els diversos departaments i serveis implicats, i entre aquests i les entitats socials. A més, en l'actual context de pandèmia, és particularment imperiós afavorir el diàleg i l'articulació entre el sistema de salut, els serveis socials i els d'habitatge per tal de dur a terme polítiques de salut pública efectives i inclusives que no deixin al marge cap grup vulnerable.

D'altra banda, a la sessió es va subratllar la necessitat que les polítiques d'abordatge del sensellarisme siguin equitatives a tot el territori i que permetin tant una millor distribució territorial dels recursos com un millor acompanyament de les persones en els diferents municipis. Només així es podrà garantir que tota la ciutadania, independentment d'on visqui, pugui accedir als mateixos drets i serveis, s'evitin dinàmiques de segregació territorial i es creï un model d'intervenció compartit i sostenible.

Malgrat que les iniciatives supramunicipals per combatre el sensellarisme són encara incipients, l'any 2016 es va posar en marxa l'elaboració de l'Estratègia Integral per a l'Abordatge del Sensellarisme a Catalunya. En els treballs de preparació hi van participar el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, juntament amb diversos ajuntaments i entitats del tercer sector. A partir de l'impacte de la Covid-19 i de la posada en marxa d'equipaments d'emergència, la Generalitat de Catalunya ha impulsat amb el seu finançament equipaments d'emergència en diversos punts del territori català. També s'han establert recursos per a persones que han estat sol·licitants de protecció internacional però que, a causa de la pandèmia, no han rebut una resolució de la seva situació i poden incórrer en situacions d'irregularitat sobrevinguda i de sensellarisme, així com per a joves que requereixen recursos específics. Es preveu l'obertura de sis recursos específics a Barcelona, Girona, Tarragona i altres punts del territori.

3. Mesures específiques però que evitin els dobles circuits

Una de les propostes més demanades ha estat el reforç de les mesures d'acompanyament en la inserció residencial, laboral i social de les persones migrades, mesures que han d'anar dirigides de manera específica a les necessitats dels col·lectius més vulnerables. Cal que aquest acompanyament sigui particularitzat, segmentat segons les necessitats i que fomenti la generació de vincles per afavorir els itineraris personals. Més concretament, s'ha considerat la necessitat de passar d'un allotjament en pensions, que no sempre garanteixen un bon seguiment social i que és altament costós, a fer un allotjament intensiu i acompanyat, que generi vincles i contactes, que inclogui aprenentatge de llengües i assessoria legal, formativa i laboral.

En aquest cas, s'han destacat dues mesures dutes a terme gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona i diverses entitats socials arrelades al municipi. D'una banda, el Programa Nausica, creat l'any 2015, que actualment disposa de 117 places. Aquest programa fa un allotjament i acompanyament integral de persones sol·licitats d'asil que han acabat el seu pas pel Sistema d'Acollida de Protecció Internacional estatal o n'han quedat excloses. Segons els resultats de l'avaluació realitzada abans de la pandèmia, un 43% dels usuaris aconseguien feina, tot i que en sectors molt precaritzats, i fins a un 90% milloraven els seus coneixements de llengua castellana. D'altra banda, el projecte BACstations, creat conjuntament amb BarcelonaActua que disposa de 40 places en recursos residencials d'emergència per a oferir una primera acollida a joves d'entre 18 i 25 anys en situació de carrer. El seu objectiu és aconseguir una estabilització de la situació residencial i establir un vincle amb un referent, i poc a poc es treballa en l'acolliment en famílies per garantir l'autonomia dels joves allotjats. A la sessió es va considerar la possibilitat d'escalar aquests programes tant a nivell de Barcelona com a altres parts de Catalunya.

Tanmateix, l'establiment de mesures específiques no pot implicar la creació de sistemes paral·lels d'atenció per a les persones migrades o per a les persones en situació de sensellarisme. L'objectiu ha de ser, doncs, generar polítiques d'acollida i d'inclusió que garanteixin l'accés de tota la població en igualtat de condicions als serveis públics de l'estat del benestar, i no l'oferta de programes de protecció específics i fragmentats que

Entre 2017 i 2020, per exemple, el 66% de les persones que assisteixen a la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) de Barcelona i a l'Aliança contra la Pobresa Energètica han nascut fora d'Espanya (el 49% a l'Amèrica Llatina, principalment a l'Equador, Perú, Colòmbia, la República Dominicana i Bolívia), i el 16% es troba en una situació administrativa irregular.

puguin contribuir a la segregació o l'estigmatització de col·lectius concrets.

4. Garantir l'accés als drets de totes les persones migrades

La irregularitat administrativa és un factor d'exclusió que dificulta per l'accés a l'habitatge per a moltes persones migrades. A més, sovint impedeix l'accés a altres drets socials bàsics, com la sanitat o l'educació o els serveis socials, i posa grans dificultats a l'hora d'aconseguir l'estabilitat laboral, fet que impedeix tenir l'estabilitat econòmica que es requereix per accedir a un lloguer de mercat. Per això es va reclamar, de manera urgent donat el context actual, la regularització temporal de persones migrades sense permís de residència o que tenen un document caducat per tal que se'ls garanteixi l'accés als serveis públics i drets socials.

A més, a mitjà i llarg termini, es va demanar de potenciar l'arrelament social com a via per a la regularització de la situació administrativa i l'obtenció d'un permís de residència, i es va posar de relleu la importància de garantir l'empadronament de tota la població, independentment de la seva nacionalitat, situació administrativa o condicions residencials. L'empadronament és un tràmit imprescindible per accedir a una sèrie de drets socials bàsics, com són l'ús del sistema de salut públic o l'escolarització dels infants, i és també necessari per a altres processos administratius, com el rea-

grupament familiar. Així, es va exigir l'adopció per part de tots els municipis de Catalunya dels mateixos criteris per a l'empadronament. Una opció podria ser el foment de l'empadronament sense domicili fix en aquelles poblacions on actualment no es tramita. Aquesta mesura suposaria un gran canvi per a totes les persones que estan, per exemple, en situacions de relloguer sense contracte o en altres situacions d'inseguretat residencial. També facilitaria la tramitació del reagrupament familiar, un procés imprescindible per garantir el dret a mantenir la unitat de la família.

A tall d'exemples de bones pràctiques, es van destacar dues línies d'actuacions emmarcades dins del programa Treball i Formació del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya que tenen per objectiu facilitar processos de regularització administrativa. Per un costat, trobem les actuacions de la línia ACOL, destinades a fomentar contractacions d'una durada de 12 mesos a jornada completa per tal que persones migrades puguin obtenir l'autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals d'arrelament social. La convocatòria ofereix un conjunt de subvencions adreçades a entitats sense ànim de lucre i va acompanyada d'accions de formació. De manera similar, la línia "Joves tutelats i extutelats" vol estimular la contractació de joves vulnerables d'entre 17 i 21 anys en empreses socials per facilitar les transicions posteriors al mercat de treball ordinari. Hi col·laboren el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i la Federació d'Empreses d'Inserció Laboral de Catalunya (FEICAT), i es preveu que uns 600 joves participaran en una formació de dos mesos seguida d'una contractació laboral d'un any.

Referències bibliogràfiques

De Inés, Ana; Guzman, Grecia; Verdaguer, Maria i Contreras, MaFe. *Diagnosi 2019: El sensellarisme a Barcelona. Evolució i joves en situació de sensellarisme*. Barcelona: Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar, 2019.

Ribera-Almandoz, Olatz; Delclós, Carlos y Garcés-Mascareñas, Blanca. *Casa nostra, casa vostra? Condicions i trajectòries d'accés a l'habitatge de sol·licitants d'asil i refugiats a Catalunya*. Col. Monografías CIDOB, n.º. 77. Barcelona: CIDOB, 2020

Sales Campos, Albert. *Qui dorm al carrer a Barcelona? Característiques de la població sense sostre de la ciutat segons les dades dels equips municipals d'intervenció social a l'espai públic*. Barcelona: Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona, 2019.

Agraïments:

Aquest document s'ha pogut elaborar gràcies a les contribucions durant la sessió de treball de: Montserrat Solé, cap de l'Àrea de Programes i Territori de la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, Generalitat de Catalunya;

Marc Serra, Regidor de Drets de Ciutadania i Diversitat, Ajuntament de Barcelona; Meritxell Benedí, Directora General de Serveis Socials, Generalitat de Catalunya; Sonia Fuertes, Comissionada d'Acció Social, Ajuntament de Barcelona; Simona Barbu i Serio Pérez, Federació Europea d'Organitzacions Nacionals que treballa amb les persones sense llar (FEANTSA); Fina Contreras (Càritas Diocesana de Barcelona); Mònica Plana, Associació Benestar i Desenvolupament (ABD); Elena Sala, ASSÍS Centre d'Acollida; Gabriele D'Adda, Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH Barcelona); Antoni Tallada, Grup de treball de discriminació, Sindicat de Llogateres; Ramon Sanahuja, expert en migracions i política migratòria; i Núria Lambea, investigadora postdoctoral a la Càtedra UNESCO d'Habitatge, Universitat Rovira i Virgili.